

Wprowadzenie

Zdrowie publiczne, które odrodziło się w Polsce niewiele ponad dwadzieścia lat temu, niezależnie od cennych przedwojennych tradycji, podąża za tym, co się w tej dziedzinie dokonuje na całym świecie. Dotyczy to także zagadnień postrzeganych i definiowanych jako należących do jego zakresu. Zdobywane w ostatnich latach doświadczenia związane z rozwojem zdrowia publicznego, zarówno w sensie koncepcyjnym, jak i praktycznej działalności, wskazują na to, że nadal mamy – nie tylko w kraju – problemy z rozumieniem i zgodą na uznanie podstawowych treści tej kategorii jako szczególnie istotnych oraz z akceptowaniem głównych kierunków interwencji wskazywanych jako działania praktyczne na jego rzecz. Wraz z rozpoznawaniem różnych determinant dobrego zdrowia jesteśmy jednak skłonni je analizować i badać wpływ różnych zewnętrznych czynników wpływających na zdrowie, na które w modelu biomedycznym nie było miejsca. W ostatnich latach szczególnym zainteresowaniem cieszą się analizy społecznych uwarunkowań zdrowia (SDH), które nabrały rangi ruchu naukowego, przynosząc wiele dowodów na oddziaływanie poziomu życia i pozycji społecznej na zdrowie. Należy podkreślić, że badanie tych problemów zyskuje rosnące poparcie w świecie polityki i mało jest nowych dokumentów polityki zdrowotnej, w których deklaracje redukcji różnic zdrowotnych, powodowanych odmiennością sytuacji społecznych, nie byłyby traktowane z pełną powagą.

Równolegle, chociaż nie tak dynamicznie, rozwijają się badania na temat wpływu środowiska naturalnego na zdrowie. Być może powodem pewnej nieufności wobec wyników analiz tych zagadnień jest brak pełnego zrozumienia intencji niektórych nurtów ekologicznych, jako że nie zawsze są dostatecznie przejrzyste. Pewien zauważalny wzrost zainteresowania środowiskowymi determinantami zdrowia wynika głównie z zanieczyszczenia atmosfery związanej ze zmianami klimatycznymi. Jednak obecna w Polsce świadomość konieczności poniesienia znacznych wydatków na zmianę zastanego stanu rzeczy utrudnia podejmowanie tych zagadnień w praktycznej działalności.

Coraz częściej bada się wpływ rozrastających się metropolii na ryzyko utraty zdrowia w wyniku wypadków czy urazów, a także na pogarszanie się jakości życia w dużych skupiskach ludzkich. Jednocześnie konstatuje się, że przeciwdziałanie pogarszaniu jakości życia w du-

żych miastach wymaga ogromnych nakładów, którym nie można sprostać także w krajach zamożniejszych.

Natomiast systematycznie analizowany jest wpływ warunków pracy na zdrowie pracowników; obecnie nie tylko na zdrowie fizyczne, ale także na zdrowie psychiczne. Europejskie badania uwzględniające problem depresji (badania na temat zdrowia, starzenia się i emerytur [SHARE] oraz badania Europejskiej Fundacji ds. poprawy warunków życia i pracy) sygnalizują, że w Polsce problem ten jest poważniejszy niż w innych krajach członkowskich UE i istotnie związany z relacjami i warunkami w miejscu pracy. Można odnieść wrażenie, że w Polsce ranga tych zagadnień nie zawsze jest dostrzegana. Tym bardziej interesujące jest poznanie rozwiązań w innych krajach nastawionych na promocję zdrowia zarówno fizycznego, jak i psychicznego w zakładach pracy.

Wymieniona problematyka, obejmowana zakresem tzw. zdrowia ekologicznego, stanowi główną treść oddanego do rąk Państwa numeru, który dodatkowo jest poświęcony dorobkowi prof. Janusza Hałuszki. Profesor Hałuszka stworzył zakład zdrowia środowiskowego w pierwszej placówce zdrowia publicznego w Polsce – w Instytucie Zdrowia Publicznego. W wywiadzie udzielonym Redakcji pisma podsumowuje drogę rozwoju swoich zainteresowań oraz refleksji na temat zdrowia środowiskowego w Polsce i w Europie.

Pewną część bieżącego numeru zajmują artykuły poświęcone wpływowi żywienia i określonego rodzaju żywności na zdrowie. To jest temat także rozwijany w ramach zdrowia środowiskowego. Badania i dowody naukowe, dotyczące wpływu określonych produktów żywnościowych na zdrowie, nie są wolne od lobbingu i oddziaływania grup interesów. Tym bardziej cenne są wyniki niezależne od takiego wpływu, nawet jeśli skala badania nie jest imponująca. Ambicją Redakcji jest przedstawianie naszym Szanownym Czytelnikom tego rodzaju tekstów.

Jak w każdym numerze znajdziecie tu Państwo informacje o problemach i rozwiązaniach systemowych z innych krajów oraz o interesujących wydarzeniach naukowych, tak krajowych, jak i zagranicznych. Poszerza to wiedzę o tym, jak rozwijają się badania i debata w interesujących nas dziedzinach w innych środowiskach i placówkach naukowych, bo przecież sami nie jesteśmy w stanie w tych, nawet najważniejszych, wydarzeniach uczestniczyć.

*Stanisława Golinowska
Cezary W. Włodarczyk*